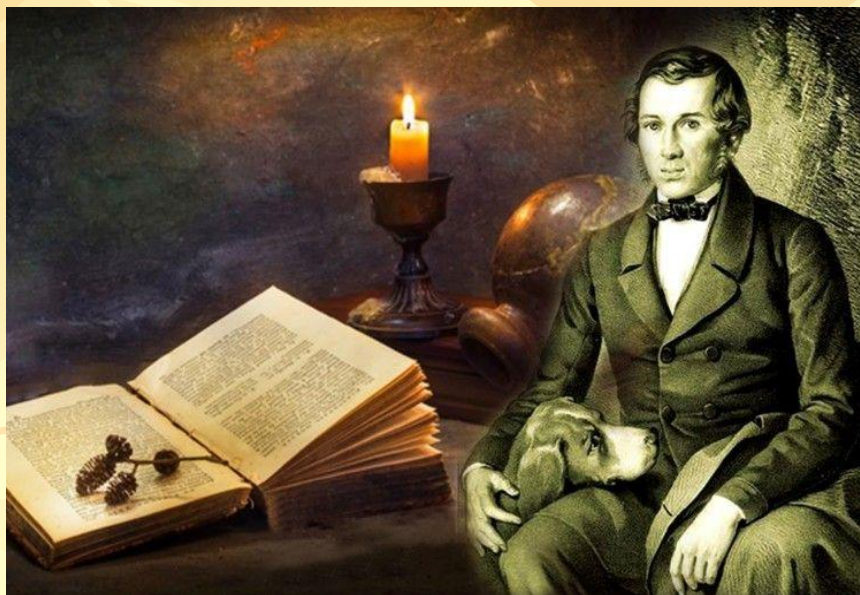


# *Очі чорні або романс одного недовго життя*



*До 210-річчя від дня народження Євгена Павловича Гребінки*

*Презентацію підготувала  
Олена Рудковська, бібліотекар II категорії*

*Біографія Євгена Павловича Гребінки зовні не відзначається особливими подіями. Народився він 2 лютого 1812 року в сім'ї дрібного поміщика на хуторі Убіжище, поблизу Пирятина, на Полтавщині. Спочатку вчився дома, потім у Ніжинській гімназії вищих наук, закінчивши яку, близько трьох місяців вважався у резерві Малоросійського козачого полку. Пробувши два роки дома після демобілізації. Гребінка на початку 1834 р. переїздить до Петербурга, де працюють чиновником Комісії духовного училища Міністерства народної освіти, одночасно вчителюючи в різних закладах, а з 1838 р. цілком переходить на викладацьку роботу. Тяжка хвороба рано звела його в могилу: на 37 році життя. 15 грудня 1848 р. Гребінки не стало.*



*Зовсім іншою була творча біографія письменника. Творчість Є. Гребінки-прозаїка розвивалася у напрямку від романтизму до реалізму. Протягом п'ятнадцяти років він написав близько 40 повістей, романів і оповідань. Всенародну славу поетові принесли байки, він створив байку нового типу, оригінальну, як за своїм національним забарвленням, так і соціально-політичним спрямуванням.*



*«Його байки визначаються яскравим  
національним колоритом, здоровим  
гумором і не менш здоровою  
суспільною і ліберальною  
тенденцією».*

*І. Франко*



Основу сюжету більшості байок становлять соціальні питання. У них яскраво простежується протест проти поміщицької сваволі, хабарництва чиновників і суддів. А ще він був тонким ліриком. Його перу належить популярна пісня «Ні, мамо, не можна нелюба любити», романс «Очи Чорные», вірші-пісні «Помню, я еще молодухой была», «Казак на чужбине». З 1846 року письменник почав видавати зібрання своїх прозових творів. До грудня 1848 року він видав вісім томів.

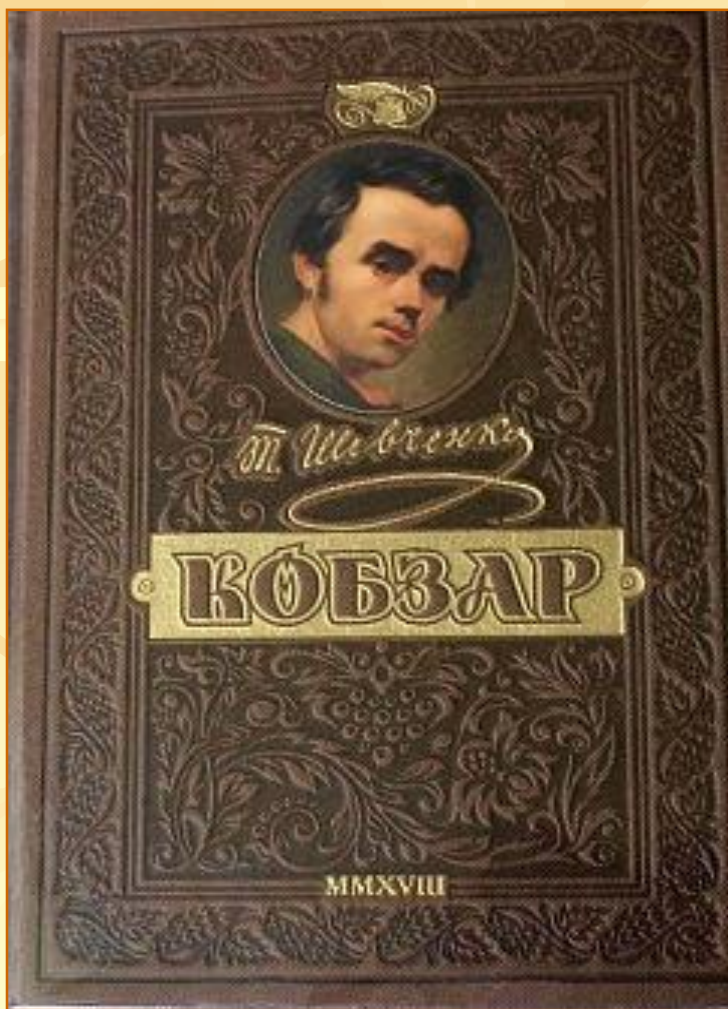


У 1838 році Гребінка був одним з тих, хто брав активну участь у викупі Шевченка з кріпацтва, та й згодом залишався одним з його добрих близьких знайомих. Між іншим, Гребінка, людина м'якої та лагідної вдачі, коли вважав за необхідне, був цілком здатний на громадянські вчинки; так, він не побоявся, взявши епіграфом відразу до декількох розділів роману «Чайковский» вірші Шевченка, зберіг їх і при перевиданні книги у 1848 році (щоправда, без вказівки прізвища автора), коли було якнайсуворіше заборонено згадувати твори засланоного Кобзаря.



«Вручення відпускної Тарасу Шевченко»  
Художник Петро Сулименко





*Мало хто знає, що за прямої  
ініціативи, безпосередньої  
матеріальної та моральної  
підтримки Євгена Павловича був  
підготовлений до друку й виданий  
«Кобзар» Тараса Шевченка  
(1840 рік)!*

**“Очи черные”**... Всесвітня популярність романсу незвичайна і не пояснена.

**“Очи черные”** – романс, який впізнають з перших акордів, романс, який співають в різних куточках світу, романс, який викликає бурхливі емоції і захват. І мало хто знає, що слова цього відомого на весь світ "циганського" романсу насправді написав український письменник Євген Гребінка. Навряд чи Євген Павлович підозрював, коли у пориві пристрасті писав ліричні рядки, що створює шедевр, який буде жити у віках і викликати незвичайні емоції. Спочатку "Очи черные " був романтичним віршем, який Гребінка написав закохавшись у Марію Ростенберг. Дівчина була юною, чорнявою і дуже вродливою. Молодому письменнику в душу так запали її чорні очі, палкий та живий погляд, що той довго не знаходив собі місця, не міг заснути, а потім при свічці на одному подиху написав свій неперевершений твір. Ця історія кохання мала своє щасливе продовження – незабаром Євген і Марія побралися. Однак казка їх кохання була недовгою. Євген Павлович невдовзі пішов з життя. А віри продовжив жити своїм життям.



*Очи чёрные, очи страстные  
Очи жгучие и прекрасные  
Как люблю я вас, как боюсь я вас  
Знать, увидел вас я в недобрый час*

*Ох, не даром вы глубины темней!  
Вижу траур в вас по душе моей,  
Вижу пламя в вас я победное:  
Сожжено на нём сердце бедное.*

*Но не грустен я, не печален я,  
Утешительна мне судьба моя:  
Всё, что лучшего в жизни Бог дал нам,  
В жертву отдал я огненным глазам!*

*У 1911 році Федір Шаляпін на честь своєї дружини, італійської прима-балерини, Іоли Торнагі трохи переробив текст романсу, додав до трьох строф ще дві, проспівав і записав на платівку. Знаменитий бас виконував романс майже на кожному своєму концерті. І рідна аудиторія і слухачі закордоном палко сприймали романс.*



*Очи чёрные, очи жгучие,  
Очи страстные и прекрасные!  
Как люблю я вас! Как боюсь я вас!  
Знать, увидел вас я не в добрый час!*

*Очи чёрные, жгуче пламенны!  
И манят они в страны дальние,  
Где царит любовь, где царит покой,  
Где страданья нет, где вражде запрет!*

*Не встречал бы вас, не страдал бы так,  
Я прожил бы жизнь улыбаячись.  
Вы сгубили меня, очи чёрные,  
Унесли навек моё счастье.*

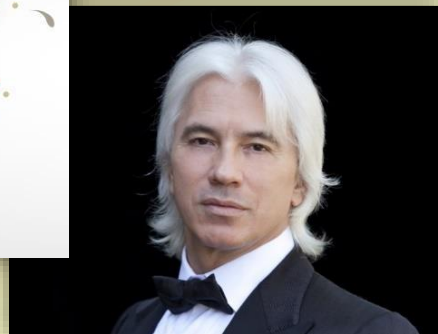
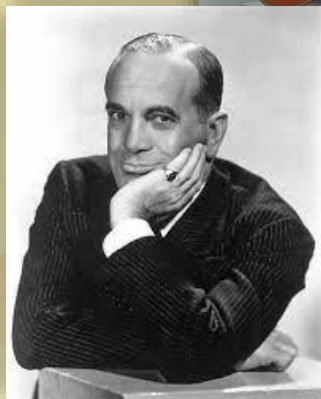
*Очи чёрные, очи жгучие,  
Очи страстные и прекрасные.  
Вы сгубили меня, очи страстные,  
Унесли навек моё счастье...*

*Очи чёрные, очи жгучие,  
Очи страстные и прекрасные!  
Как люблю я вас! Как боюсь я вас!  
Знать, увидел вас я не в добрый час*





*Романс “Очи черные” входит в репертуар багатьох відомих виконавців світу. Прикрашали свої концерти програми цим проникливий твором Федір Шаляпін, Володимир Висоцький, Дмитро Хворостовський, Луї Армстронг, Ізабелла Юрьєва, Ел Джолсон, Джанго Рейнхард, Лоліта Торрес, Патрісія Каас, Мірей Мат'є.*



Популярність романсу пов'язана не лише зі словами, а й з магією музики та особистим щирим свідченням про те, що таке кохання, яке виявляється сильнішим за смерть. Любов – річ містична, незрозуміла, що зводить з розуму. Романс – саме про таке кохання, кохання-пристрасть, кохання, якому неможливо чинити опір, в яке впадаєш, мов у безпам'ятство, і пропадаєш. Текст романсу має кілька версій, з різними словами, різною кількістю строф, але всі версії поєднує музика, що у поєднанні зі словом перетворюється на приворотне зілля.



Одне з перших нотних видань романсу «Очи чёрные». Росія, кінець XIX століття.